

Leksykon wsi Gminy Dobromierz

Pałac w Bronowie. Ze zbiorów własnych autora

Bronów

Wieś Bronów powstała około 1305 roku. W tym okresie wspomniana została źródłowo jako "Burn", co oznacza w języku staroniemieckim "Źródło". Pod taką nazwą, lecz w zdrobniałej formie, występowała ona do 1945 roku (niem. "Börnchen" = "Źródełko"). W literaturze historycznej związanych z dziejami tej wioski przypuszcza się, że nazwa pochodziła od "Źródła Piwowara", które wybijało na terenie tej wsi i nie wysychało nawet podczas najbardziej suchego lata. Do nazwy wsi nawiązywał również jej herb z XIX wieku, w którym przedstawiono kobietę dźwigającą dwa wiadra wody ze źródła.

Prawdopodobnie Bronów początkowo należał bezpośrednio do książąt ze świdnicko-jaworskiej linii Piastów, potem wieś nadana została któremuś ze śląskich rodów rycerskich. Niewiele jednak wiadomo o najdawniejszych dziejach tej wsi. Jeszcze w II połowie XIV wieku wieś musiała należeć do prastarej śląskiej rodziny von Schweinichen, gdyż jeden z jej przedstawicieli Gunczelin von Sweyn w 1387 roku ufundował ołtarz dla kościoła w Świnach, a kapitał fundacyjny spoczywać miał właśnie na wsi Bronów. Od samego początku swego

istnienia wieś ta posiadała charakter dużego folwarku z dworem oraz kilku mniejszych gospodarstw chłopów, którzy zobowiązani byli do pracy w majątku. Jeszcze w 1785 roku nie wymieniano na jej terenie żadnego kmiecia (bogatego chłopca), lecz jedynie 13 zagrodników oraz 3 chałupników. Wieś liczyła w owym czasie zaledwie 85 mieszkańców. Stał tu również 1 młyn wodny.

Centralnym punktem wsi był pałac. Powstał on zapewne już w początkowym okresie istnienia wsi. Pierwsza wzmianka o jego obecności w obrazie Bronowa pochodzi z 1492 roku, kiedy to wspomina się, że "pani baronowa von Both posiadała tu obronny dwór." W okresie przedwojennym w pałacu istniało archiwum dworskie, którego najstarsze dokumenty sięgały wstecz do 1542 roku. Najcenniejszym dokumentem tu przechowywanym był urbarz Bronowa, a zatem wykaz powinności chłopów wobec dworu i jego właściciela. Pałac, a wraz z nim cała wioska posiadała licznych właścicieli od czasów średniowiecza. Wśród nazwisk posesorów okresu nowożytnego napotykamy m.in. na rodzinę von Czettritz, von Matuschka i von Schaffgotsch. W 1740 roku jej właścicielem był ponownie hrabia von Matuschka. W 1751 roku wieś zakupił kanclerz księcia biskupa wrocławskiego von Mutius. W rękach tej rodziny Bronów pozostawał nieprzerwanie do 1945 roku. Tutejsze dobra rycerskie, czyli majątek związany z dworem, obejmowały łącznie 150,35 ha ziemi (z czego 101,44 ha przypadało na pola uprawne, zaś 26,59 ha - na tereny leśne). Dane te wskazują na wyjątkowe znaczenie majątku dworskiego w obrazie tej wsi, bowiem obszar całego Bronowa wynosił ok. 180 ha.

Von Mutiusowie, których doczesne szczątki spoczywają na cmentarzu przy kościele w Dobromierzu, tworząc wyjątkową mogiłę rodzinną, byli dobrymi gospodarzami Bronowa. W 1880 roku ówczesny właściciel wioski Ernst von Mutius dokonał przebudowy i rozbudowy dawnego dworu obronnego, przekształcając go w prawdziwy pałac. Dwupiętrowe rozległe założenie otaczał również piękny park w stylu angielskim. Wyposażenie pałacu odpowiadało randze rodziny von Mutius, która pełniła wysokie funkcje w państwie pruskim - jej członkowie należeli do korpusu dyplomatycznego, piastując m.in. godności ambasadorów Prus, a potem Niemiec, w Portugalii. Do najcenniejszych elementów wystroju należały zbiory szkła, porcelany i galeria obrazów autorstwa takich malarzy, jak Pesne i Graff. Los wywarł jednak okrutne piętno na właścicielach pałacu i jego wyposażeniu w 1945 roku Sowieci wyrzucali cenne dzieła sztuki przez okna i na klatkę schodową tego obiektu. Ludność niemiecką wypędzono do lasu, gdzie kazano jej uczynić sobie szałas z dywanów i gobelinów wyrzuconych z wnętrza pałacowych. Już wówczas obiekt ten zaczął popadać w ruinę. Obecnie jego właścicielem jest świdniczanin, były poseł, a dziś wicestarosta świdnicki Ryszard Wawryniewicz, który jak się zdaje, też niewiele robi w kierunku uratowania tego wspaniałego niegdyś zabytku.

Bronówek

Ten przysiółek Bronowa, leżący przy drodze ze Strzegomia do Bolkowa, założony został przez właściciela majątku w Bronowie w celu zapobieżenia pogłębiającej się nędzy wśród ludności chłopskiej. Na ziemi należącej niegdyś do majątku wydzielono 11 niewielkich gospodarstw rolnych, z których każde miało wielkość 2 mórg ziemi. W pobliżu tego przysiółka, lecz na gruntach należących do Dobromierza, wystawiono w II połowie XIX wieku wieżę pamiątkową dla żołnierzy niemieckich poległych w okresie różnych wojen prowadzonych przez Prusy i Niemcy (1866, 1870/71, 1914-18).

Tomasz Niesiecki